

Цетиње 10. октобра

Узбунљиве вијести прелијећу преко наших глава. Журе се да обавијесте свијет, да мир на овој праведној земљи није ни у колико обезбијеђен.

Праведној, кажемо, јер на све стране чује се само да правда царује. Још нико на овоме бијеломе свијету, био он црв друштвени кога сви газе, био силник који објесно само газе, није признао да неправде чини. Зађите по државама, чућете да све што се ради, чини се у име правде и мудрости.

Па опет људи се боре, народи ратују. Кад их питате — зашто, ту же се на неправду, и сад не знате да ли је ова земља рај или пак као, или некаква бијела кафе од правде и неправде.

Исто тако иливамо између мира и рата; кашто нагињемо више миру, кашто више рату. Овај период историје, у коме су пошљедње године, клони се очевидно рату. Мир је већ толико пута био о концу. Нико не може рећи да ћемо се овако као до сада спасавати и у будуће. Доћиће дан, а он можда није више далеко, кад ће се коначно прекинути и мир издахнути на рукама ратника.

Сви проповиједају мир, а сви се журно спремају за рат. Сви увјежавају у своју искреност, и сви сумњају један у другог. Сваки говори о свом пријатељству, и сваки другом баца класе под ноге.

Сад је ушло у моду да се те класе бацају далеко од Европе. Енглеска и Њемачка бациле су Јапан на Русију, послје су покушале да јој падбаце Турску; за тим су Француској подметнули Мароко, а сад се ради на томе да се Енглеској потури Авганистан. Кад видите да су то све силе из логора, који је противан средње-европском савезу, знаће те и откуда се те класе бацају. И све за то, што сви искрено желе мир.

У ствари друкчије изгледа. Запетост је између Енглеске и Њемачке, Русије и Аустро-Угарске, Француске и Њемачке, Италије и Аустро-Угарске, и сад само подмећу један другоме ногу. Шпанију треба да ослаби Мароко, јер је Шпанија у споразуму с Француском; Енглеску треба у Источној Индији да нападне и ослаби Авганистан; на Русију наново туткају Јапан, а Јапан Китај. Генерални расправљају Европи дошао би одмао послје тога, кад би се на тај начин силе споразума растројиле.

Руске новине у велико разглашују нову опасност с истока, од Јапана и Кине. Обе ове велике азијатске државе нагло се оружају и пријете Русији. Емир авганистански, како јављају, издао је прокламацију противу Велике Британије и пријети ратом, а генерални конзул енглески у Филаделфији издаје цир-

кулар мрнарима, да не пристају с лађама уз обалу Велике Британије без велике опрезности, јер пријети опасност рата с једном од европских велесила.

Све су то узбунљиве вијести. Не вјерујемо да ће се све тако случити, како подстрекачи хоће, али не смијемо препоручити ни да се на оба уха спава. Јер ђаво не спава. Очас може који од његових паклених замисли да затриумфује и онда је с миром европским свршено.

Зна се шта би задесило Српство ако би непријатељима испало за руком да опет тутну Јапан противу Русије, сад удружен с Китајом, који нагло подиже своју војну снагу. Ту би прилику употријебио онај, који нас не испушта из вида никоји стреми према Солуну, да Српство коначно прегазе и зароби.

Спремамо ли се ми да тај судбоносни дан дочекамо сложни и у посједу пуне своје снаге?

Спремамо се, како не. Ето понавља се оно што се одиграло прије анексије. Стари раздор почиње опет да букти. Опет се понавља хајка противу Црне Горе, потпомогнута опште српским непријатељима, и на силу Бога хоће да се силе наше, моралне и физичке, разједине, а духови крвно заваде.

Сремамо се, како не. Ето подигла се војска самих најгорих неистина противу Црне Горе и принуђава нас да се од синова сопственог нам српског народа бранимо, мјесто да ту снагу употријебимо на што корисније.

Спремамо се, да како. Истину, коју говоримо, ријетко ко прихваћа искреним срцем. Сваки је дочекује на миздрак и разбада је, окрећући копље послје тога и опет противу нас.

Ми се бранимо, а они нас и за то окривљују. Треба да одговарамо на клевете и увриједи, на изопачења и кршних неистина онако по Назаренски: види Бог. Па би и из тога испрели што год на нашу штету. Рекли би да признајемо, за то се не бранимо.

Злом свијецу ни једна свијећа није довољно права.

Према величини гријеха, који распиривањем раздора чине, може да се измјери мајшност њихове политичке изражености. Према огромности прилика, које владају свијетом, и величини опасности која за тренутак ока може да вргне у ратни вртлог све Српство и обије српске државе, можете оцијенити величину политичке подобости тих и таквих јавнијех букача.

Док сложни бугарски народ и млада Бугарска иду од успеха до успеха, док Аустро-Угарска удешава све што може да што прије и потпуније свари Босну и Херцеговину, па да првом згодом пође корак даље; докле далеки погледи дипломатије средње-европског савеза спремају све, да наше пријатељ-

збуне далеко од Европе, а они да добију овдје према нама одријешене руке, донде наши синови, којима је удес утиснуо перо у руке, немају ништа паметније да раде, него на ново да разоравају наше снаге, да опет стварају у Српству раздор и омразу, како би нас догађаји и опет затекли растурене, завађене и без унапријед утначеног плана за рад и одбрану.

То се може оквалификовати само најтежим ријечима. Види се, да су духови у Српству неупућени у националној задаћи. Васпитани у инату, живе за инат; однеговани у вртлогу ситних и локалних интереса, они даље не гледају, нити виде далеке све-српске интересе. Кад их задеси катастрофа скачу, ципарају, превијају се, декламују, заричу се, пријете, држе митинге и парастосе, куну и наричу, а кад их зло савлада, умире се, и мјесто да их је оно научило памети, одају се опет старим оргијама ината, ситничарске локалне политике, клеветања, хајкања и раздора на све стране.

То је права болест наше интелигенције у Српству.

Црна Гора, појимајући своју дужност, чини све што може да не дође до раздора. За то се она ни у чију кућу не мијеша, а кад би кад год нашла за добро да проговори, било би то са пуно љубави и академске објективности. Она чак и не прима борбу на начин, на који јој се нуди. Она никоме не подмеће, из ње се не чује глас који вријеђа или клевета, она не меће мине, не изазива никога. Докле се год може тако ће се држати. А држаће се тако што вјерује да ће ипак преобладати разум и виши идеали Србинства, и да ће се ниске страсти стишати. Не буде ли то, пустиће се да иде како иде, а проклетство потомства за зле пошљедице нека падне на главе оних, које историја буде обиљежила — на главе криваца.

„Дубровникове“ теразије

И лист „Дуброник“, као и сви остали бољи листови српски и хрватски, осуђују неправду загребачког суда, учињену пресудом над невиним људима, т.зв. велеиздајницима. То је и у реду. Али у реду је и још нешто: да буде праведан и кад сам суди. Имати у једној руци једне теразије, у другој сасвим фалсификоване и мјерити правду према симпатијама и несимпатијама, није похвално.

Замјера нам да нападамо „на један прилично недостојан начин све што не пуше у исти рог, у који он (Цет. Вјесник) пуше“.

Прије свега не стоји да ми нападамо. Нека „Дубровник“ изволи мало боље погледати па ће видјети да ми апсолутно никога напали нијесмо. Ми се само бранимо, а други нападају.

Нека нам сад изволи „Дубровник“ рећи, на који се начин човек брани кад је нападан? Да ли јав-

кањем, да ли кријештењем, да ли бјежањем, мољакањем и т. д.? Најбоља је одбрана, рекао је Бизмарк, ударац. У ударцу пак нема мјере. Ако се ко сад наметне за судију, мора у обзир узети и ударце онога који напада.

То „Дубровник“ није учинио, а да јесте, нашао би брзо и врло лако, да су напади на нас не само „прилично недостојни“, него у правом смислу брутални. Па и то није довољно рећи. Они су поред бруталности још и скроз лажни, недостојни и најцрњега образа. Зар то „Дубровник“ није могао учинити? Зар то по његовом схватању није за осуду? У осталом како он и други листови нападају загребачки суд? Да ли на „прилично достојан“, или „прилично недостојан“ начин?

Што се тиче психологије људске душе, коју „Дубровник“ у помоћ призива, чини нам се да је то исто као кад би се позвао на кривокупс Диоклетијана или Марка Аврелија. Та му бесмислица није била потребна.

О самој завјери речено је све што се имало рећи. Док суд не сврши своју истрагу не може се никакве подробности износити. То ће ваљда знати и „Дубровник“.

И о томе се брине

Наравно, ко ће други него биоградска „Политика“, која је према Црној Гори не знамо из којих разлога постала одједанпут хистерична. Брине се о нашим судовима и набраја каквих судија имамо. Наглази да добар учитељ, савјестан и бистар, не може бити добар и праведан судија. За то треба да је свршио ако не више оно бар онолико, колико и г. Вл. Рибникар, вјечити ђак и власник „Политике“, који сад суди Црној Гори.

Ређајући какве имамо судије по обласним судовима прескаче на војни суд, који истражује кривице из Васојевићеве афере и закључује, да тај суд никако не ваља. Не ваља за то, што нијесу добре судије обласних судова.

Што сад можемо рећи на оваку рогату логику? Ништа друго него да останемо равнодушни. Овдје и није говорила логика него нерасположење. Пребацивати држави што има оскудицу у свршеним правницима, толико је исто колико и унишавати у гријех, рецимо, Србији, што није богата као Француска.

Главно у осталом није имати правнике, него имати праведне судије, а то се може и без правника, нарочито таквих противу којих „Политика“ није дигла никад свој глас.

Што се војног суда тиче, нама се чини, да би „Политика“ имала више гаранције за правду кад би смо своје завјеренике предали на суђење оној господи, ученим аудиторима, који су судили окривљеницима по крагујевачкој афери. То наравно не може да буде и ми лијепо молимо за извињење, што ће нашим завјереницима судити поштени људи и академски образовани официри, измијешани са старим и искусним официрима, који су се учили поштењу на бојиштама, у непрекорном животу и у честитости домаћих наших огњишта.

„Мусават“ о тријализму

Орган наше браће муслимана, „Мусават“, који излази у Сарајеву, доноси под насловом „Дуализам — Триализам“ чланак врло разложан, из кога видимо ове редове:

„Иза анексије наше домовине, хоће сад да од те Аустроугарске државе направе триалистичку државу т. ј. да буду три равноправне државе у једном склопу у једној заједници.“

Пред нама је једна земаљска карта. Приредио је д-р Х. Хану, а штампана је у ц. и к. дворском картографском заводу у Бечу. У њој је потанко оцртана и написана та триалистичка Аустро-Угарско-Хрватска монархија. Трећи дио те триалистичке монархије звао би се Хрватска, а главни град био би — Загреб. Тај трећи дио триалистичке монархије састојао би се од Босне, Херцеговине, Далмације, Хрватске, Славоније, Крањске, (са деломком онога дијела Штајерске и Корушке, који лежи јужно од Вилаха низ Драву) Горице, Градишке, Трста (са околином) и Истре.

За нас је веома важно просудити, у каквом би се положају ми муслимани у тој новој држави (трећем дијелу монархије) налазили.

У тој новој трећој држави по д-р Хану било би 7.175.000 становника, а од тога би било: римокатолика 4.928.000; православних 1.549.000; муслимана 600.000; а осталих 98.000.

Та држава (трећи саставни дио монархије) имала би свој сабор, који би самостално рјешавао сва питања вјерска, народносна, господарствена (аграрна) и све друго, што спада у управу земље. Тај сабор сачињавали би народни заступници, које народ за ту сврху одабере и којима даде своје повјерење.

Да рекнемо, да ти заступници буду бирани по вјероисповијестима па да свака вјера бира обашка своје заступнике, па ако би на свако 25.000 становника био биран по један заступник, онда би у том сабору, у том законодавном тијелу било 287 заступника и то:

римокатолика	189 (јер их има	4.923.000)
православних	62 („ „	1.549.000)
муслимана	24 („ нас „	600.000)
осталих	4 („ их „	98.000)

И том размјеру ми би муслимани имали 24 заступника, а немуслимански 263.

Шта бисмо ми онда као незнатна мањина у том народном представништву могли учинити?

Наш се глас не би ни чуо у том форуму, који би пуноправно и самостално решавао и доносио законе о нашој вјери о нашим господарственим приликама (аграру) и о свему другоме. Наш би глас био глас вапијућег у пустињи тим више, што су те земље наставене најфанатичнијим католицима, њихови су заступници данас најјачи ступици клера и камарије у бечком парламенту.

А ако би се удружили са православним Србима — а морали би, јер би и они били у мањини — опет би нашом домовином господарили католици и њихови клер, јер би њих у том сабору по горњем размјеру сједило 197, а 86 православних и муслимана. Овакав би био наш хал — ако би размјер био једнак код свих вјероисповијести, а ако би размјер био неправедан и партијачан као у нас у Босни и Херцеговини, где на 12.000 чифута долазе 2 заступника, а на 25.000

муслимана један, онда би за нас било још горе!

Ако изборна формула не би била подијелена по вјерама, ако не би свака вјероисповијест бирала своје заступнике, онда би било лако могуће да у то законодавно тијело, у тај сабор, не дође ни један муслиман, јер би нас католичка већина просто мајоризирала, јер би њих било 4.928.000 према нашим 600.000. Та би већина изабрала људе, које хоће и од које вјере и народности хоће. И ми би онда потпуно зависили о њиховој вољи и жељи. Само милост римокатолика могла би пропустити којег заступника муслимана у сабор, а тај не би ништа рађао од наших сарајевских муслиманских градских заступника, које су римокатолици погубили на столицу.

Ето то су разлози, зашто су сви политички муслимани против триализма, против кардиналне тачке програма готово свију хрватских странака које теже за сједињењем наше домовине.

Босна — Босанцима!

Проти сваком покушају, да се наша домовина присједини, ми смо приправни свим законитим средствима борити се и опирати. Приправни смо у одбрану домовине и на све жртве, које домовина затражи.

И како год смо ми муслимани против томе, исто тако су и православни Срби, а ми смо у огромној већини, с нама се мора рачунати.

Управо због тога ми смо увијек до сад, а сад ћемо заговарати слогу и заједницу са нашим Србима православним, јер се само сложни и уједињени можемо борити против ове напасти, која је као аждаха отварила жваље, да нас и нашу домовину прождере.

Осим горњих факата има још много врло важних разлога, који нас упућују да будемо у заједници са православним Србима. У ово 30 година одкако је окупација проведена нису православни још ни једном покушали да отму и покрсте коју муслиманску жену или нејако дијете. А коме од нас Муслимана није пред очима заслијепљени вјерски фанатизам католика? Који Муслиман не стреми од бојазни пред том дивљом и размаханом католичком вјерском пропагандом? Које нису у свезаној успомени Фата Омановић, Сала Сиврића и њена малодобна деца и још букадар њих.

А осим тога свјета долази данас један врло заслијепљени вјерски фанатизам католика Босне настао, а који ће бити једна природна пеза, што ће нас исто тако спајати, као што нас је спајала и она једина борба прије анексије.

Та је веза борба против тријализма, одлучна и отворена борба против тога, да се наша домовина сједини Хрватској, непомрљива борба против тога, да нашом домовином нашим вјером и свим нашим управља сабор, у којем би сједило 24 муслимана, 197 католика.

Анексијом није нас, срећом, постигла и та несрећа, да је проглашено и сједињење наше отаџбине Хрватској, за чим наши напредњаци толико жуде и зашто су толико дали на узалудан рад и борбу.

Сједињење наше земље Хрватској, дојидело би за нас муслимански милет — како смо гори цифрама доказали — неминућу пропаст. У мору хрватства и аграрно-муслиманства ми би се апсолутно изу-

били, нити би као муслиманска цијелина могли опстати.

Ако не толико, а оно приближно једнака опасност пријети од тога присаједињења и нашим православним суграђанима, којима се најбоља слика „доброће“ „слободе“ и „толеранције“ „браће“ Хрвата-католика пружа у фамозном и шкандалозном „великоизјачком“ процесу, који се без и мало устезања може назвати партиципација против српског народа у Хрватској, за то што су Срби, што неће да буду Хрвати.

Стога ће тај принцип нас Муслимане и православне Србе наше домовине чврсто спојити и поставити нас у исту фалангу, која ће се свим силама одупрети погубној идеји сједињења наше домовине Хрватској и која ће развити најодлучнију борбу за извојштење потпуне независности наше домовине, која нам једино самостална може осигурати једним и другим опстанак.

Најновије из Цариграда

Турска и Русија — Први српски правник — Исељеници из Босне — Турски консулати — Срби чиновници.

Цариград, 7. октобра.

Нарочита мисија отоманска под вођством министра спољних послова, Рифата наше, која је ишла у Ливадију да поздравља руског цара Николу II, вратила се у Цариград, веома задовољна сјајним пријемом у Русији. У част мисије било је више дворских ручкова и свечаности, на којима су изговорене здравице о потреби најбољих односа између обје државе. У страним штампаним говори се много да је закључен и говор о савезу, да ће се укинути забрана пролаза руском ратном бродовљу кроз Дарданеле итд. Убрзо ће се видјети, јесу ли ти гласови истинити. Руска штампа на овом састанку оба министра, Рифата и Извољског, пише да Русија и Турска треба што јаче да се приближе једна другој и да развију што више своје пријатељске односе и на политичком и економском пољу.

Арсеније Ј. Здравковић постављен је за судију првостепеног суда у Призрену. Здравковић је први Србин свршени правник у Турској, који је постављен за судију у царском отоманском суду. Он је родом из Пећи; по свршетку лицеја Галата Сераја добио је диплому за турски и француски језик. Он је као bachelier ès-lettres et ès-sciences ступио на цариградски правни факултет „Хукук“ и завршио своје правничке студије 20 марта о. т. Од тога времена до постављања за судију практиковао је у канцеларији цариградског чувеног адвоката Јерваница, т. Дирана Јерваница. Био је председник српског студентског клуба „Слободе“ и потпресједник српског ратничког друштва у Цариграду. Здравковић је дотогдиншњи сарадник „Слободе“, у коме су издавали и његови преводи с турског језика отоманског Устава и закона о изборима народних посланика у Турској, по том и у засебном издању. Био је нарочито активан радник на цариградским турским и француским часловима за вријеме тешке босанске кризе, обавијештавајући неуморно страни читалачки свијет о праведној ствари Босанаца.

Министар финансија одобрио је 5000 турских лира на трошкове да се још прије зиме настане у Турској исељеници из

(јер то је било паноком коначно иже коме дије) или радост или душевни мир.

Унутр се у Меет Енд, под наговором да ће походити бољестну пријатељицу, и чекаше сате да добије згодно мјесто у првом реду галерије.

Кад је игра започела срце јој клопу. Према је тек мало разумјела од свих тих парадокса конверзације, ипак јој се је чинило — сад кад је физичким оком заварила у тај сјајни Беатрејски (најчешће јој био Ј.) свијет — да није могуће, е би невин Пеак могао припадати томе свијету, а још мане да је то дух, који тако вјешто води све те особе кроз сјајне дворане; пригајена пак струја сатири против Жидова, који гледају да се увуку у друштво тиме, што подмићују његове прваке, још ју је више сљећавала. Она се је смијала с другима, по њеним је смијех одвајао хистерично ухичење.

По кад се је паноком уз бурне повике «аутор» Пеак у истину појавио — Пеак промијељен готово у некаква вилничког кнеза фина појава као икоја у његову коладу, Пеак, дух што равна свим тим позорницам и песнички глуми све опачине тога друштва — онда је сва Лилија силама узбуђеност избуцнула у плачном повик радости.

«Пеак!» повиче она, пруживши руке преко ограде.

Босне, Херцеговине и Албаније, који су остали без илдеје илеча и без крова. Крај свијех пријатељских савијета, које им дају њихови прваци, Муслимани из Босне јатомине напуштају свој родни камен и седе се у Турску. Најновије вјести јављају, да у бизалучком крају влада јак покрет за исељивање. Жалосно је, да се то не може да спречи.

У интересу штедње турска влада је укинула више својих консулата у иностранству; али је задржала, између осталих у Европи, ове консулате у српским земљама: у Београду, Ниши и Дубровнику.

Никола Јовановић родом из битолског вилајета, постављен је за аташе код битолског Валије. Он је по свршетку битолске српске гимназије, свршио чувено цариградску турску гимназију Мердан и ступио у Мукадди, политичко-административну школу, из које излазе виши државни чиновници у Турској. Ове године је свршио и ову школу и добио сад угледни положај у државној служби.

Српство

Србин авијатичар. Српски pjesnik Стево Бешевећ, из Загреба, добио је у трима државама патент на свој изум ваздушног брода, те ће о своме изуму држати и предавати за војску.

Забрањена српска застава. Као и у вицек, Срби у Хрватској и Славонији посили су у сватовима српски барјак, али је то сада забрањено и барон Раух веће је ту забрану саопштио свима општинама!

Помиловани. Због чланака „Барут мирше“, који је изашао у бизалучком листу „Отаџбини“, осуђени су били њих једанаест: и одговорни уредник и сарадници и одбор, као год и типографи. Од њих су девет ослобођени раније, а сада помиловани и пошљедња двојица: Драгомир Јанковић и Петар Стојановић.

Изјава повјерења. Сви бирани бирачи општине Херцег Нови упутили су своме посланику др. Александру Митровићу изјаву повјерења, у којој му, крај осталог, веће да се диве његовом неуморном раду и изјављују му признање и неограничено повјерење. То је на утук оних ово „Боке“.

Словенство

Санаторијум у Загребу. У Загребу је сарађен и отворен санаторијум за све болести. Овај санаторијум је модерно уређен и одговара свима хигијенским захтевима, те ће бити од велике користи за тамошњи свијет, који је морао до сада да иде у Беч и Пешту.

Хрватски уметник у Паризу. Хрватски сликар Томислав Крижан одликован је од француских уметничких друштва тиме што је у два уметничка друштва изабран за сталног члана.

Неће у свезу. „Slovenski Narod“ донио је изјаву да Хрвати и напредни Словенци неће у „Народну Свезу“ ушљед тероризација др. Шуштерчића.

Одложене сједнице. Ушљед отварања бечког парламента сједнице далматинског сабора одложене су.

Словеначка гимназија. Словенци у Горици упутили су захтев да се отвори у Горици словеначка гимназија.

По њен се је повик изгубио у исељивању куће.

IV.

Она му наше писмо, на адресу позоришта. Први је омог морала раздерати, јер га је нехотице управила на Пеака Левинскога.

Писмо јој је било јадан поклич радости, што је нашла свога драгога Пеака и поноса, што заирама тако славно мјесто у друштву. Ко би икада и помислио да ће се литографски шетри успјети тако далеко, да води главну ријеч у огненом свијету аристократије и племетва? Но она је увијек веровала у негов талант, увијек је понула каквога блага чувала своју слику, што ју је он начинио, па још и сад више у њиховој главној саби, иза дућана с причама, камо се удала. Он се се сигурно такође оженио, мислили су они, и отишао у Америку. По можда је ипак оженио, макар да је у Епископој. Зар не да је јој он то повјерити? Родитељи су га данако изабрали из својих срца, према је чеће чула мајку, како дозива његово име у сну. Но она је сама често мислила њан, па ће јој можда дозволити да га походи. Она ће доћи врло тихо, кад велике господе нема код њега, нити ће икада и писнути о том, да је он Жидов и да се није родио у Бразилији. Отца је још увијек прилично

ПОДЛИСТАК

УМРИЈЕТИ У ЈЕРУСАЛИМУ

— I. Zangwill —

(Свршетак)

По мјести није могла одбити. Она се је упутио ухватила тражећи разјашњења. Шле Ехелреда II. Миндхорета, кад се је год појавило у новинама — и чудо колико га је пута сада налазила, док га прије није оназила — узбуђавало јој је сваки пут срце. Купила је и других новина, тек у његовој нади, да ће га видјети и није се преварила. И нехотице машта јој је створила сјајну романтичну каријеру, под коју тек треба подиш Пеак. Она поче читати позоришне и друштвене листове, давао погајане и створи себи тајни живот фантастичнога судјеловања у одличним друштвима: И из све те машташе масе мислило се је име Ехелред II. Миндхорета особитим сјајем. Гласови о његовој комедији погајали су све то јачи. Звала се је «Гријеса друштва». Имала се је скоро приказивати. Још није била написана. Други неки управитељ тражио ју је за себе. Тражи је већ на све стране. Зове се «Бохемски дјечак». Неће се представљати ове сезоне. Лија је грозничаво слиједила противовну

ту варијеру. А једнога допа била је ту велика слика Пеакова! Пеак, као да је изрезан! Она је била готово на лебегима. По уз слику био је наштаман и интерјуив, а тај ју је интерјуив баио с њених облака. Ехелред је био родом из Бразилије, гдје му је отац био епископ викингир, а мајка шпанолска прасолица, обоје изврени свирачи италијне.

Кад је Лија помислила на слику усвоје материје с њеном достојанственом вљасуљом, како свира у гусле, и нехотице јој се уста скупише у горки смијешак. На ипак управо сада било је тешко сасвим наустити Пеака. Чинило јој се као да би га изгубили по други пут. И у пети мах потврде јој се мисао, да се габердина и вљасуља не би никакво износила на слици, да се Пеак у свом опроштаној писму у петици одрекао њих, и да му је зато било просто да измисли друге родитељске свезе. Па да — како је луда била! — како би Ехелред II. Миндхорет могао да призна исто дјетњство с Пеаком Левинским! Да, ипак би то могао да буде невин Пеак.

Она дакле мора да разобстри све сумње. Знала је из великог њеној читања, па које ју је навео Ехелред, да се аутори покажују прво вече пред зазором. Она ће дакле поћи на прву представу «Вирка»,

Бугарски официри. Као што из Софије сада јављају, вјести о завери официра противу министра војног Николаева потврђују се. Заједно је откривена и већ су предузети кораци према незадовољницима.

Звјезда репатица

За који мјесец бићемо свијетли једнога од најинтересантијих појава на небеском своду, појава звјезде репатице т. јв. Халејевог комета. Након 73-годишње дугања по тманима свемирског враћа се он у близину нашег сунца и ми ћемо га мјесеца априла или маја 1910. и простим оком видјети на вечерњем небу. Он се међутим и сада већ види на фотографској снимци дотичног дијела неба. Изгледа између осталих звјезда као сасвим мала малица у величини звјезде 16 реда, с тога се и не може оком видјети, иједним далековидом овога свијета. Упознали су је астрономи по томе, што су је код чешћег фотографирања небе код свога сваки пут на другом мјесту нашли и по томе закључили, да се креће.

Обичај је звјезде репатица, да се изненада појаве, на опет ишчезну у даљне свемира, да се више никада не поврате у нашу близину. Тек за 19 њих је доказано, да припадају трајно сунчаном систему, јер су се бар једанпут натраг повратиле. Но од свих тих 19 комада најдешњи и најзанимљивији је Халејев комет, јер се од свих простим оком најдешње види, када је дошао у близину наше земље. Сви остали и у највећој близини наше земље тек се простим оком распознавају.

Пут његов, око сунца прорачунао је генијални Халеј, по коме је и име добио, и пронашао, да траје између 75—76 година. Но с временом се бољим прорачунавањем то вријеме исправило и пронашло се, да тај пут не изиша сваки пута тачно исто вријеме. Гдјекада се комет који мјесец, чак и коју годину прије или послје појави него прошли пут.

И тако се пронашло да се вријеме његова охода мијења између 74 године и 5 мјесеци и 79 година и 2 мјесеца. Огроман је то посао, прорачунати унапријед, када ће се комет појавити. И то зато, јер он на свом путу бива привлачен не само од сунца него и од осталих планета сунца, па се морају све те привлачне силе скупа срачунати, да се добије коначан резултат привлачности и по томе вријеме његова путовања. Год. 1759. појавио се три и по мјесеца прије него је било прорачунао. Године 1835. био је прорачун већ скоро сасвим тачан, пошто се појавио само један дан послје него је било прорачунао. За годину 1910. је прорачунао, да ће бити најближе сунцу 17. маја. Но по најновијем рачуну треничких астронома Кромеллина и Ковела имало би то бити 8. маја. Поради краткоће времена није се ни овај пут могло прорачунавање сасвим тачно обавити, те тако је вријеме појава још за мјесец дана несигурно.

Међутим приближује се комет непрестано нама. За своје највеће удаљености од сунца био је 35 пута даље од њега него наша земља, што изнаша по приближи 5000 милијуна километара. У то вријеме налазио се изван нашег сунца т. ј. иза најдаљег планета Нептуна. Прије годину дана налазио се између планета

Крепак, хвала Богу по мајка често побољша. У пади да ће га доскора видјети, остаје дубока га Лија.

Она је управо страшно чекала на одговор. Но дан је сљедео за даном, а одговора нема.

Кад су се дани сабрали у недеље, почела је већ губити наду: по тек пошто је «Звјезди» свијет с програма, и то много прије него што се је могло слушати о сјајноме наступу прве вечери, почела се је озбиљно побољшавати, да неће уопште добити одговора. Мекада се је писмо изгубило. Но сад јој није било ретко да дозна Миндхорстову адресу, и она му напише ново писмо.

И опет иети тешки муз. Кад је прошло мјесец дана, схвати она да је оно његово јеврејско писмо било уједно и пошљенице: да се он једном за увијек ослободио муштине тебердине, и да неће више ни да се догађае њеног руба. Она је плакала над тим што га је ето по други пут изгубила, по стална мисао на њега доводила јој је у намаг много слатке слике из дјетинства, на јој се је готово чинило немогуће, да се више никада неће моћи да увиде и његов живот. Он је познано пронајавио њени хоризонт мисли и погледа, и она је и на даља пратила његову каријеру у новинама, дивећи јој се како се сја у магли њезина незнања.

Сатурна и Јупитра; данас се налази између Марса и Јупитра. У својој највећој близини сунца налазиће се ближе него звјезда Даница.

Приближујући се нама долази он и у све већу близину сунца и тако ће он дану прије него би га могли простим оком видјети ишчезнути у свијетлим зракама сунчаном. С тога ћемо га ма простим оком видјети по свој прилици тек онда, када буде прошао највећу близину сунца. Видјећемо га онда најбоље простим оком на нашем вечерњем небу.

Када ће то бити, сазнаћемо накнадно, док се учине још нека опажања, која ће одстранити сваку погрешку у прорачунавању. Свакако можемо већ сада тачно казати, да ће се то згодити у мјесецу априлу или мају 1910. године.

У каквој ће нам се величини показати, не можемо тачно казати. Обично комети изгубе нешто од свога облика на свом путовању. Један од најбољих познаваоца комета, астроном бечке звјездарнице др. Холмек одредио је његову свијетлост за мјесец јуни 1909., као звјезде 16 реда. И доста се у тој свијетлости показао на фотографској плочи на астрономском опсерваторију у Хејделбергу.

Судећи по томе, биће, да није знатнији губитак осјетно на свом путовању. Дође ли к нама збиља у истој величини као она прије, имаћемо пред нама комет средње величине, као онај из год. 1881. И не буде ли сметала свијетлост мјесеца, биће то врло лијепо појав на вечерњем небу. Године 1835. имао је његов реп дужињу од 20 ступњева за просто око, а глава му је свијетлила попут звјезде 3 реда.

Астрономи се марљиво спремају на проучавање тог загонетног репатог путника са свемирских даљина и с напетостију очекују његову близину и појав у далековиду за око. Надају се још многу тајну о путовању комета открити.

ПРИВРЕДА

О орању. Како настају јесењи дани, када њиве ваља заоравати, неће на одмет бити да проговоримо о орању, пошто је то у земљорадњи прва вјештина. Да орање буде добро плуг треба овако да ора: раоник треба земљу водоравно да подсејца и пртало управо да одсијече; дашчица пак подухвати одсијечу земљу и превуче је тако, да се обравају као неки правилни базали и свака је бразда правилна и чиста. — Рђаво је орање, кад раоник не подсијена земљу водоравно, већ прави као неке једике. Тако је орање врло неједнако на је због тога и пораст усјева неједнак. Овако орање није обично дрвени плуг. Овако орање је вриједи много и земљорадник никад неће имати добру жетву са њиве овако пороране. — Наши ратари веле: да је овако орање лакше за стоку; то је истина, али није добро. Доброту каквог рада не треба претпостављати лакоћи. Као и свуда, а у пољској привреди понајвише, сваки рад ваља добро извршити па макар то и теже било и скупле стало.

Без доброг плуга не може бити доброг и дубоког орања. Ратар никад не треба да зажали ако скупо плати добар плуг; обилна жетва то стоструко накнадно.

Већ и по томе, шта се добрим орањем при обрађивању земље жели да постигне, јасно се види, да је то могуће извршити

Мало по мало почела се је она хвалити тиме и својим енглеским знацима, и доскора је било познато свима, осим родитеља, да је изгубљени Пеак сјајно успио у великом пољском свијету, и тајно дивљење мијешало се је с презиром Гета за Етхелреда II. Миндхорста.

V.

А у великом свијету пенјерника (хришћана) мијешало се је тајни презир с удивљењем за Етхелреда II. Миндхорста. Он је, истина, имао свој углед, по за леђима су га грдили да је Жидов. Није заслужно те поруге, у колико се је она тичала његова финансијалног успјеха. Многбројни његови таленти сретавали су само један другог да се не развије потпуно. Он је невако успио са својим првим сличама, рђаво израђеним, али добро замисленим; написао је њежних стихова за музику и потицо се дубоко са ружњим и несрећним госпођама друштва; стално је посјеђивао сваки први комад у позоришту и био под сузњом, да сам нише драматеку критику своје комедије. А у оној неодређеној друштвеној мјешавини, гдје се је састао Менсингтон и Бокемија, свијет учени и свијет литерарни, био је он добро готово одвише позната фигура с незавидљивом репутацијом, да се радо одзивља позивима на објед — самога објед ради.

само добрим плугом о коме има читаве књиге написане.

Орање је прво и најпрече обрађивање земље и њиме се у главноме постиже: Орањем истрошимо и измрвимо земљу, како би се ова добром кишом напојила, јер само у довољно влажној земљи могу наши усјеви добро да напредују.

Плуг — својим постројем — при орању и сам доклекне ситни земљу, али највећим дијелом то ситњење врши мраз. — Узорана земља брже и лакше се напије водом од јесењих каша и дуже остаје влажна; ако овако влажну земљу стегне мраз, вода се смрзне а како се при мрзнењу шири, то раздвоји поједине честице земље. Овако растрошена земља остаје на дуже вријеме и не може да се слегне. На овако растрешену земљу јаче дјелују природне силе (ваздух, влага, топлиота, свијетлост и др.) и њихов је утицај на удобравање земље далеко јачи, но кад је земља збиљена. Због тога је јесење орање или као што га код нас зову „угарење“ много боље од прољетњег. Јесење орање — угарење — то је право орање.

Орањем особито дубоком хоћемо да доњи дубљи слој земље изложимо упливу атмосфер. ваздуха да га он поправи, оплоди — оживи.

Док се горњи слој — ораница употребљује за производњу усјева, докле се доњи — здравина одмара. Да би и овај слој земље учинили плодним, да би ораницу подубили, ми дубоком орањем износимо сну ону „мртву земљу“ на површину да се оплоди. За то, што дубље оремо, више имамо плодне земље, усјев за исхрану има довољно хране, боље и обилатије роди. Отуда је и она изрека: „Ораница што позајмиш, са интересом враћа“.

Дубоком орањем земљорадник се осигурава како од велике суше тако и од прекомјерне кише.

То бива на овај начин: Водени талози који на земљу у виду кише и снијега падају, губе се на три начина: један дио воде продре у земљу, други много већи отиче с њива, прије по што продре у земљу, а трећи чим падне на земљу одмах испари. Колико ће воде земља у себе да прими зависи од њене површине. Ако је равна — орање — много ће се више воде уштити у земљу по кад је ова збиљена. Ови водени талози према својој трајању и јачини промијењују облик површине и склоп земљи. С почетка земља — орање — унија воду много јаче и брже и траје у толико дуже у колико је орање дубље. Поема томе, количина воде коју земља у себе прима, зависи понавине од дубине орања. За то се све њиве с јесени дубоко узоране осигуране су од љетње суше јер имају резервне воде, и од прекомјерне влаге јер је лако проуштају.

Дубоком орањем, ми уклањамо много препријеке које су на путу успијевања наших усјева. Промјеном склопа земљених дјелића, дајемо нашим усјевима спремињу и за развиће њихових корјенова и жила повољнију земљу. У измрвљеној, обрађеној земљи, могу наши усјеви усцијевати, а дубоко и добро узорана и обрађена земља, има сасвим други склоп по неорана и ледина. Дубоком орањем дјелује се на поправку земље физички и хемијски; физички: што се мијења стени топлоте и влаге земљине а хемијски: што се убрзавају они хемијски процеси којима се биљна храна справља.

На ипак многи људи, који су га називали «сузњом», радо су се нацвртали његових пића, кад би он сам преузео улогу дубавнога домаћина. У тој је улози био управо једно поједице на вече пред шарепим друштвом, што се је сабрало у његовом драматичном уређеном студију, и баш кад је хтио да запризе сандвич, што је обилно био испуњен шунком, пружа му сагта брвојав.

«Опет ваља која од тих врајких глумица с ваком притужбом», рече он. «Чудим се само како им се да примити моје напрепне одговоре!»

Но лице му је пагло промијенило боју, кад је оком претрето садржај папира.

«Мајка ужије. Нема наде. Вице за тобом. Рекла сам јој да си у Лондону. Отац пристаје. Дођи одмах, Лија»

Он прижаву папир к свијећи и запали њиме цигарету.

«Управо као што сам мислио», рече он смјешкећи се. «Кад је жена глумица, као што је и жена ...»

— Крај —

Дубоком орањем сатиремо и искорјењавамо коров и травуљину, која је била обузела земљу, јер дубоко заорана трава мора угинути пошто нема никаквог услова за пораст — мора иструнути. У бујним земљама на којима расте многи коров, дубоко орање и ваљано обдјелаване усјева, једини су услови за искорјењивање корова.

Плитко се оре само у ова два случаја: — Кад заоравамо стрњик, ђубре, корјење и остале остатке биља како би брже иструлили те да се у земљи више биљне ране нагомила.

— Да лишће и остали остаци биља иструле, треба им топлоте, влаге и приступ ваздуха. Ово труљење истина бива на њиви и без заоравања, али много спорје и много се губи угљене киселине, која вјетри а иначе остаје у земљи ако се изврши заоравање, потпомаже и убрзава труљење и упливише и даље на распадање — разрушавање — земље и образовање биљне хране.

Преоравање с прољећа јесењег орања — угара — за сеидбу усјева: У овој прилици не смијемо никад дубоко орати јер се излажемо опасности да се земља не исуши, да нестане сакупљене резервне влаге и што би оплођени слој земље из кога усјев црпи храну, дубоком орањем био ван домаћаја корјенових жилица којима се биља — усјев храни.

Пред сјетву, оре се угар плитко, једва толико дубоко да се горњи сувљи слој земље заоре — преврне — а изнесе доњи влажнији који је за брзо и лако лицање сјемена много повољнији. — Ово орање још је и због тога нужно, да се заоре тек поникла трава; да се истроши и разбије она кора по орању која се образовала притиском од сметова — снијегова и од бујних киша. — Ово орање мора се што брже свршити да се не изгуби влага; подрљати га па одмах приступити сјању.

Према овоме, као опште правило важи: да се за сваки усјев два пута оре. Прво орање врши се одмах послје жетве (заоравање стрњике) и то не дубоко, од прилике као што наши дрвени плугови ору у 8—10 см. — Друго орање врши се обично 3—5 недеља послје првог, — обично кад се на узораној земљи почне трава појављивати. Ово орање треба да је много дубље, и обично два пута дубље но прво — дакле до 20 см. Овим тек орањем постижемо прави циљ од орања.

Гдје се сије кукуруз, чија је жетва позна, тамо-није могуће два пута у јесен орати, нарочито ако је јесен кишовита. У овом случају морамо се задовољити са једним орањем али дубоком. Тако исто лаке и њесковите земље, треба само једанпут с јесени орати, јер чешће орање овакој земљи више шкоди но што користи пошто је она и сама од себе довољно растресита. Тешке, глинасте, хумуше па и кречне земље, треба и морају се бар два пута орати.

Кад је ријеч о дубоком орању и подубљивању оранице, не треба ово рђаво разумјети. — На великим газдинствима на којима је утврђен плодород и план газдовања, подубљивање се врши на свакој њиви, сваке четврте године. Ово подубљивање врши се парним плуговима; гдје ових нема нарочитим тенским плуговима (подривачима) који ору 35—40 см. дубоко. Сваке године редовно узоре се овим плуговима и зиратне земље. Подубљивање оранице врши се само с јесени, и с прољећа ова орања треба засијати окопавинама дјетелином и др. њивним биљем.

Изузев горње случајеве у свима другим, треба дубоко орати.

Дубоко и добро јесење орање јесте основ, камен темељац у земљорадњи. У колико је ово орање боље и савршеније, у колико је овај основ, овај камен темељац јачи и снажнији, у толико ће цијела зграда бити јача, у толико ће жетва бити обилнија и сигурнија.

— Дубоко и добро узорана њива доноси добру и обилну жетву.

Дневне новости

Отпутовали. Њих. Краљ. Вис. Књаз Престолонашљедник и Књагиња Престолонашљедница отпутовали су јуче за Тополицу.

Свечано примање. У четвртак прије подне било је свечано примање у двору француског посланика г. грофа де Серсеја, који је предао своје акредитиве као посланик пуномоћни министар Француске, а до сада је био акредитован као министар резидент и новонаименованог енглеског отпраника послова г. Бомауа.

Отварање слободног приста- ништа. Сјутра ће се на свечан начин извршити отварање слободног приста ништа у Бару. На овој све- чаности присуствоваће од стране наше државе г. Душан Вукотић, министар финансија и грађевина и г. Марко Ђукановић, председник Државног Савјета, који су нарочи- то зато отпутовали у Бар.

Влада у Србији. Кабинет г. Сто- јана Новаковића, у коме су биле заступљене све странке у Србији, поднио је оставку. Нова влада до сада још није образована.

Славни људи. Признати свјетски научар Цезар Ломброзо преминуо је. — Велики Б. Бјернсон налази се на умору.

Ђирићево позориште. Вечерас се даје у Ђирићевом позоришту ла- крдија „Срећне заруке“ од Јована Ст. Поповића. Ова лакрдија се ди- јели на четири дијела: прводација, просидба, шест недјеља прије вен- чања и шест недјеља послје вен- чања. У недјељу је „Хасанагиница“, а у уторак на општи захтјев коме- дија „Нели Розје“.

О цигаретама. Од управе моно- пола дувана у Мљецима добили смо, поводом нашег писања о не- солидном справљању цигарета из- јаву, у којој се, крој осталог, ве- ли и ово: „Ми смо ову жалбу узе- ли у обзир и одмах дали наредбу нашој агенцији у Подгорици да на- стојава да справљање цигарете у бу- дуће буде солидније како би се потрошачи задовољили.“ То је ли- јепо од управе, али није лијепо од саме фабрике што са великом не- марношћу ради, јер нам се жале и потрошачи резаног дувана да њиме нијесу задовољни, јер ни из близа није онакав какав је раније био. Управа би се у свом власти- том интересу требала и зато да побрине.

Народно здравље

„Сунчана купатала“. Сулчани зраци утичу неомо повољно на многе обаве нашега тијела и служе за одржавање здравља. Шта више употребљују се и као лијек у кривостима (н. пр. код бла- дуних, малогривих, перлових, реуматичних и костобољних особа, код болести, гдје ослаби промет материје у тијелу и т. д.) — и то у облику т. з. «сулчаних купатала». И јективни подвесе тај начин купања у свјетлости.

У сунцу се купа овако: Болесник легне го на прострој постели у сунце, али се сваки 4—5 минут обрне за толико, колико би износило $\frac{1}{4}$ дијела оброта. За то вријеме не смије пити и ако ожеди. Кад је обзрив, веће му сунце кожу опрљати, ако на сунцу не остане дуже од 15 минута ($\frac{1}{4}$ сата). Ко хоће поред тога још и да се зноји, замота се у био чаршав и лежи још 30 минута ($\frac{1}{2}$ сата) у сунцу. Послје тога пла се овако го прође по хладници, или се окупа, или учини и једво и друго.

Здравље учитеља и учитељница основних школа. — Колика је разлика у односима учитеља и учи- телница према раду у школи, показују подаци, које је добио Ј. Турш из статистичких података о по- бљевању учитеља и учитељница у Југославији. По тим подацима излази, да су одустели ради болести трајани од учитеља 23—50% цијелог цијелог броја, а од учитељница 34—83%. Боловање износило је годишње просјечно код учитеља: 6 15—7.43 дана, а код учитељница: 13.48—18.34. У старијим годи- нама (од 40—59) учитељске двапут и трипут више болују, него учитељи у том истом добу.

Смртност радника од јектине. — По статистички умре годишње од јектине међу 100 радника у опште (дакле из свих заната и свих одјека живо- та) 3.08. Највише умре од јектине:

Камеорезача	9.49%
Камеорезача	6.82%
Штампар	6.62%

И пекарни многу умиру од јектине. Grégoire вели, да је од 400.000 пекарских момака, коли- ко их има у Француској, више 280.000, дакле ви- ше од половине, јективних.

Несрећни случајеви код фабричних радника. — Човек би у први мах мислио, да се међу фабричким рад- ницима дешавају несрећни случајеви, него међу радницама, али је то погрешно. Жена је тје- лено слабија и нејештија, а женско одијело је неспретнија, па с тога је махом више несрећних случајева међу женским него међу мушким радни- цима. Има државна, које тога ради законом жене забрањује неке извесне послове око машина.

Али је још чудноватије, да су женске као фаб- ричке раднице више изложене несрећним случаје-

вима и из других разлога. Тако се н. пр. по ста- тистички из год. 1897. десило несрећних случајева:

међу жен:	међу мушк:
4.44%	2.01%
„ повремености, проишле 18.66%	4.63%
„ законисности	2.6%
	1.95%

Стара гарда“ Све се прича међу војницима о неким старим гардама као и о примјерима ју- риста и војничких врлина, али кад се ближе загледа у историју и састав појке, доћ ће се до са- свих другог резултата. Ко зна војну службу — нарочито војну службу редова и пилаке чинова у војни (дакле плаћујући офшери) — тај ће ја- мачно разумјети и то, да је војник послје 12 до 15 година војне службе већ толико истрошен и похабан, да не може одољевати јачим напорима, који се ишту за јуначка дјела у рату. И старе трупе Наполеонове нијесу биле старије од 26—28 година. Код Аустријана био је најстарији војник Наполеонов 33 године: код Фридриха 36, а цијела његова „стара гарда“ састојала се из војника од 28—29 година. Старији војници служили су, и- стина, у војни, али махом нијесу ни изазвали пред непријатеља.

Падавичави (епилептичари) Обично је, да се па- давичави болесницима даје бром — али тај ли- јек много не помаже. У поновије доба примјетили су љекари, да се падавица (епилепсија) код так- вих болесника ређе јавља, па по гдјекада и са- свим преставе, ако оставе месо као храну, па се исхранују искључиво бијелим смоком и биљном храном. Тај лијек могао би сваки такви болесник без икакве опасности на себи окупати.

ЛИСТАК

Одпожио цивилизацију

— А. М. Паулин. —

Трговац Тит Мојжејевић Пјантов имао је мали капитал, цео свој живот провео је у своме дугачком кафтану и у руским чизмама, јео је чичи и кашу. Тако би мож- да провео цео живот, али на једном му умре стрци милионар, који, посвадив- ши се пред смрт са сином, оставио Титу Мојжејевићу велику кућу и пет стотина хиљада рубаља.

Тит Мојжејевић као да се препородио. Преселио се у нову кућу, поручио био- гати екипаж, жену и шћер одно у свилу и кадиву, себи је наручио скупоцијено од- дијело и објавио је свима и кући да од- бацује старе навике и да хоће од сада да живи аристократски...

Жена с ћерком почеле су се „цивили- зирати“. Поручиле су модерно и врло скупо одијело, оставиле сав домаћи по- сао и цијели су дан чувиле крај прозора, пије каву, чај и друге слаткише јеле. Гу- бернанта им свирала валцере и полке на пијанину, који је био преплашен.

Једном је дошао Тит Мојжејевић веома располужен, завидиши жени и шћери, да ће им у вече доћи отмени гост, Ђенерал, богаташ и човек од високог утицаја.

Поручио је богату вечеру, обихао је све собе и шаплетку је позвао у своју собу жену и шћер, које се повећ бјеху на- модиле богатим накитом.

„Е бога ми, треба сад да пазите да ме не осрамоти, да не буде бруке!“ говорио им је. „Посадите да се буди крај мене, а ја ћу да вас мало преслишам, да ли сте у стању да и ви присуствујете вечери... Седите, те да отпочнемо цивилизовано бављење.“

Тит Мојжејевић, сио је на канапе, за- палио цигару и преко ока погледао на жену, која се ушибочила дувајући кроз нос. Ђерка је погледала час на она час на матер.

„Но!“ дрекнуо је Тит Мојжејевић.

Обје се даме препадоше.

„Шта ти је, Ките Мојжејевићу?“ пита- ла је стара.

„Ките Мојжејевићу!... Не Кит, већ Тит, бачво једна!... То већ прелази свако стр- пљење. И ви ћете ми да покажете нека- кву цивилизацију, гуске једне! Шта сте се посадили као ружа у чуну?.. Говори- те нешто... Како се говори у високим круговима, а?.. дед море!“

„Па о чему да говоримо, Ки-Тите Мој- жејевићу?“

„Та, ма о чему било, само говорите, и не седите ми ту као паљеви... Но!“

„Дашо, почни ти о чему, а ја ћу за тобом“, обратила се мати ћерци.

„Ја... ја не знам...“

„Та ваља да умијеш ланути... пусти ко- ју на било с матером или с гувернантом; но, говори, дед море! подвикнуо је та- та.“

Ђерка је кашљувала, поправљала хаљи- ну и почела шапутати: „Како имамо у хо- днику прекрасне тавјесе...“

„Но, тако... тавјесе... немој се бојати... само говори... Дед јоште нешто...“

„Е хајде сад мамце...“

„То је све једно... говори ти... Но?“

Кћи је погледала по соби а затим и на оца

„Како си ти татице дебео!“ шапутала је још тише.

„Шта — шта?... Шта си бубуцала!.. Зар те то гувернанта научила? Зар ништа не умијеш паметније? О, ти, шупља главурдо! „Но, ти, жено... дед ти што год! Шта си на мене искољачила очни?.. Да нијеси што год прогутала те ћутини?“

Стара је утрла знојано чело атласним рукавом своје скупоцијене хаљине.

„Остави ме, Ките Мојжејевићу, нијесам ти ја за то!“

„Шта велиш, нијеси?“

„Та не умијем ти причати... Ја, знаш, при неку добро сам се најела овјетине, да ми је тешко на стомаку“.

Тит Мојжејевић ћини.

„Овјетине...? А зашто сам ти погодио куvara? И то у ручаоници са свиленим завесама?“ викао је тата. „Ето, тако ти је то!“ дочепавши жену, отурио је од себе да се стрпошотала на канапе.

„А ти се нећеш боље проћи!“ обратио се ћерци, и у тренутку кој је покварио фризуру, коју је фризерка читаво два са- та удешавала.

„Нијесам мислио да вас шамарам; хтио с нама да се понашам аристократски, али с вама се друкчије не може, гуске једне! Одлажем цивилизацију за недјељу дана, прво вас морам научити, али ће бити друкчије.“

У ћериној соби сједјела је гувернанта и читала књигу, када је госпођица сва уплакана, са разбурушеном косом на гла- ви и црвеним образима утрчала и удари- ла у плач.

„Та—та — та ме излупао!“

„Тако? А што је са цивилизацијом?“

„Од—одложиле је... одложило је цивили- зацију на недјељу дана! одговорила је јецајући.“

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Оживио — мртвац. Ових дана се од- играо у берланској једној мртвачници ужасан прозек. Пред крвном бр. 44. на- шао је један стражар у 6 сати ујутро једног мртваца у Котбусерштрасе. У јед- ној кочији одвезо се је у болницу. Ђе- кар, који је био у служби, прегледао је умрлог онако још у колима, установио смрт и испунио смртни лист. Са посмрт- ницом и мртвим човеком одвезе се стра- жар у мртвачницу. Ондје је дотични мрт- вац постављен у лијес. Док је чиновник прегледао исправе мртвачеве, онази стра- жар сам упрешашен, како се мртвац по- чео наједанпут мицати и како је сегнуо десном руком према прсима. Оживјелога мртваца отпреме одмах у болницу. Кад су га предали, оназила је једна опатица како се мртвацу дижу и спуштају прса. Одмах су започели покушаји са ожив- љавањем чак и електрицитетом, но све забавља. Ни срце ни било за бога да се макне и након по сата су неуспјешни покушаји обустављени. Сад су љекари мало тачније установљавали смрт, која је била сада несумњива. Оно привидно оживљење није ништа друго него конвул- зивна трзања. Узрок смрти је пронађен: кљенут срца. Преминути је био алкохо- личар и у часу кљенути срца био је још пијан. По свој прилици су ушледе хемич- ног процеса у мозгу настала нека ре- флексна гмбача, која су произвела покрет руке и тако учинила, да се мислило, је мртвац оживио.

Трговац са дјевојкама са много же- на. У четвртак ујутро уапсила је будим- нештанска полиција отмијенога једнога господина, који је у осталом само слу- чајно био у Будимпешти. Обично се на- лазио он на путовањима а увијек у прат- њи какве лијепе младе жене — своје су- пруге, како је обичавао то свуда говорити. Тако се појавио сад у Бечу, сад у Бер- лину, сад опет у Биограду као млади гроф, који је на свадбеном путовању. Полицији је у осталом чудно било једи- но то, да је госпођа „грофица“ била увијек друга особа. Млади гроф, који се непрестано налази на свадбеном путо- вању, у осталом је Ј. Вер, а родом из Сага, 29 год. стар, а иначе — гости- ничар. Тиме се није бавио, већ са трго- винским дјевојкама. Лукаво састављеним о- гласима мамио је своје жртве. Кад би се која наша, отпутовао би с њом и путем јој рекао, да је додуше не може оженити, али да ће бити сретни, ако се она не усроти. Обично је, усико се и након посла вратио би се сам натраг. Најзад је завео младу дјевојку именом Маргиту Фекеге на тај начин. Повео је је собом у Берлин и кад се није хтејла ондје дати продати, бацио ју је на ули- цу рекавши јој „нека она заслужи нова- ца, ако неће од глади да умре“. Јадно је дјевојке одслије дугог времена би- једе и невоље дошло ипак до Будим- пеште, гдје је ствар пријавила полицији. Био је у „пословној“ свези она неким „у- двошом“ Михаел Адам, а са неку је „у- феровала“ робу. И њу ће наравски ухап- сити, да узмогне онда обоје одговарати ради своје бездушне трговине.

Турске народне пословице. Зати- љиве су турске народне пословице, које износи једна француска ревија и од ко- јих неке ево доносимо: И мали камен знаде тешко одвиједити. — Глуп пријатељ школи више него мудар непријатељ. — Вичите колике вас је воља „меда! меда!“ зато ипак пријатеље добити слатка уста. — Ко жели непријатеља без погрешака, неће га наћи. — Једите и пијте с пријатељем, само се с њим не упуштајте у послове. — Тешко је двије дање носити под једним паухом. — Да мирно пријатељ, морао би бити слијеп, глух и нијем. — Све што дајеш, мораш сабом поштити. — Луду је срце на језику, мудрацу језик у срцу. — Добро вино и лијена жена, угодни су отрови. — Сваки догађај, који про- узрокује сузе, прати други догађај, који узрокује смех, прати други догађај, који узрокује сабе. — Ако ти је при- јатељ и мали као мрав, предочи га себи великог као дома. — Жена је или срећа или расуло слона. — И онога који све знаде, varaју. — Разговарајући више на- учисмо по читајући. — Пријатељ вриједи више од рођака. — Ко јаше најмљеног коња не јаше често. — Смрт је попут црне деве, што пред свачијим дверима легне. — Кад дођеш слијепцу у посјете, затвори очи. — Ма да језик нема кости- ју ипак их дроби. — Срце је дијете. Оно се лада ономе што жељкује.

Кепенички капетан у Винковцима. У Винковцима се ових дана догодио случај, који много подсећа на гласовитог кепе- ничког капетана Војтага.

Једне ноћи дошао је пред врата хоте- ла „Lehner“ у Винковцима боље одјевај господар, мало, само мало, напјен. Кад је вратар дошао пред њега, заповједи му, да покаже оне собе, у којима пребива она млада жена, која по дану чисти про- зоре и пере посуђе. Вратар се устручавао, да изврши овај налог, не можда из мо- ралних узрока, него ради тога, јер су му ноћни посјетници били непознати. Али се наш јунак брзо знао помоћи. Од- личним јунаком прође он према облич- њој стражи. Ондје наиђе на два стража- ра, којима се представи као витез Х. В. и „у име закона“ им наложи, да му сли- једе. Послушни као и увијек, наоружају се пушком и ножем стражари и пођу за господином витезом. Пред вратима хо- телу отвору у мало да није пао у несви- јест кад је видио толику оружану силу. Стражари се уз то још на њега издрече, да мора послушати господина витеза. Го- сти, пробудивши виком, умијешају се у чи- таву комедију. До мало је изашло све на видјело и винковачки кепенички капетан морао се вратити необављена посла на стражарницу, гдје је свој мамурлук испи- вао. Шљедети су дан и „послушни“ стра- жарни отпуштени из службе, јер винковач- ки шеф полиције не зна за никакву шалу

Госп. Стеван Тофовић, комисионер у Солуну, који је ово дана лично походио Црну Гору, ставља своје услуге на рас- положене свима трговцима и у опште узвозницима и извозницима у Црној Гори за сваковрсну робу коју Црна Гора увоз- и или извози.

Солун као главно трговачко мјесто турске царевине свакако заслужује нај- њу нашег трговачког свијета, те ће се многи услугама г. Тофовића корисно по- служити.

Кореспонденција могућа на: српском, турском, француском, талијанском, грч- ком и арбанашком језику.

Услуга брза, тачна и солидна.

Адреса:
Petrouch Toiffo, commisnaire
20.20 Salonique (Turquie).

Наш никад незаборављени син, односно брат

† Бошко Ј. Вуковић

објављујемо својој браћи сродни- цима и пријатељима да се пресе- лио у вјечност у 21. години свог живота послје дугог боловања Испустио је своју душу 25 септем- бра. Покојник је рођен у Загору, а предан је матери земљи у село Дубово у Бугарској.

Велика захвалност великој маси Црногораца, које покојника испра- тило до његове вјечне куће.

Дубово 28. септембра, 1909. г.
(Бугарски).

Ожалошћени: Отац Јанко, мајка Стана, браћа: Јован и Симо, сестра Ђетна. 1,1